

**СЪЩЕСТВИТЕЛНИТЕ СОБСТВЕНИ ИМЕНА В ЗАГЛАВИЯТА
НА ВЕСТНИЦИТЕ
(2007 – 2010 г.)**

проф. д-н Галя Христовова – БСУ

THE PROPER NOUNS IN THE HEADLINES (2007 – 2010)

Prof. Dr. Galya Hristozova

***Abstract:** The article analyzes the proper nouns in the headlines of 13 newspapers during the period 2007-2010. The emphasis is put on names of persons and the way in which they are used (only first name, only family name, first name and family name together, nickname, pseudonym, disrespectful name). Some of the issues that are researched are: how the proper nouns are included in the journalist publications in the press, what information they give about the participants, do the politicians and the institutions respect each other. This article is part of the research work on the project *Ethnopsycholinguistic and Sociolinguistic Aspects of Media Language of the Bulgarian Press*, funded by the National Science Fund of the Ministry of Education, Youth and Science.*

***Key words:** headlines, proper nouns, nickname, pseudonym, the image of the politicians, ethnos.*

За привличане на вниманието на читателите журналистите, а и самите вестници (като редакционна политика, стилистика и нагласа) проявяват невероятна творческа изобретателност. Заглавието като лице на последващия текст има първоначална функция да предизвика интереса и любопитството на четящия и да провокира неговата читателска активност. Това се предопределя и от все по-нарастващия обем на вестниците, което прави невъзможно (а и ненужно) детайлното четене на всеки един материал. 30-40, през почивните дни и 60 страници е обемът на повечето вестници, предопределен и от интереса на рекламодателите, както и от чисто психологическия факт, че за определена сума могат да се закупят много страници. Всичко това е в пряка зависимост и от тиража на изданията, който, за съжаление е обвит в тайнственост и по-скоро се научава по индиректни начини, а не е обозначен на самия вестник.

Основната функция на заглавието е да впечатли, да се пребори за (и с) читателя, да подпомогне читателския избор, да създаде интерес, за да бъде прочетен материалът. Същевременно трябва да носи, да съдържа информация за темата, за събитието, за участниците. Нарастна, както точно констатира А. Замбова, функционалната и манипулативна роля на заглавието (Замбова 2000:57). То може да подведе читателя към прочит на материала и да се окаже, че няма нищо общо със самия текст. Може да бъде по-интересно от текста или да не предизвиква желание за четене. Може да се окаже напълно достъгъчно и да замени четенето на текста.

Какви са заглавията в българските вестници? Такива, каквито са самите журналистически материали. Както подчертава Е. Пернишка: Този стил (има се предвид провокативният, груб, дори брутален стил) не представлява „свободата на словото”, а само характеризира автори или редактори, които не отличават оригиналното, остроумното, бляскавото изразно средство – оръжие на добрата журналистика, от пошлото, ниското, дори вулгарното.” (Пернишка 1999:131). В заглавията почти е

задължително да има интрига, провокация, нещо впечатляващо, нещо шокиращо, за да привлекат вниманието и материалът да се прочете.

Как се включват съществителните собствени имена в журналистическите публикации в пресата, каква информация дават за участниците; уважават ли се политиките, институциите; доколко и как съществителните собствени имена правят материала четен и предпочитан, са въпроси, чиито отговори търсим при анализа на заглавия на вестници.

Изследването е част от работата по проект „Етнопсихолингвистични и социолингвистични аспекти на медийния език на пресата в България”, финансиран от фонд „Научни изследвания” на МОМН. ”

Вестниците, които подлежат на анализ и коментар, са 13: „Труд”, „24 часа”, „Дневник”, „Дума”, „Експрес”, „Монитор”, „Новинар”, „Сега”, „Стандарт”, „Телеграф”, „168 часа”, „Капитал”, „Уикенд”. Както е видно, включени са ежедневници, седмични вестници, специализирани, „жълти”. Разнообразието ще даде възможност да се прецени обективно каква е езиковата картина на вестниците в България. Изследваният период е след приемането на България за страна член на Европейския съюз до 2010 г. включително, т.е. 2007 – 2010 година. С оглед на целите на изследването след експертна оценка и на честотен принцип се анализират следните теми:

1. Етнос
2. Европейски съюз
3. Криза в политическия и в социалния живот
4. Криза в културата
5. Образът на политиките
6. Протести на гражданите

В работата по проекта се изследват всички заглавия от шестте теми. Изследването на заглавията е на няколко принципа. От лингвистична гледна точка се изследват морфологични, синтактични, лексикални и стилистични особености. От морфологичен аспект се изследва употребата на частите на речта.

Съществителните собствени имена в заглавията се анализират в няколко направления, но акцентът е най-вече върху имена на лица и начина, по който се употребяват (само лично име, само фамилия, лично име и фамилия, прякор, псевдоним, неуважително име). Анализират се и имена на политически партии.

От всички материали по посочените теми най-много съществителни собствени имена се срещат в темите „Образът на политиките” и „Етнос”, поради което се анализират само заглавия, в които има съществителни собствени имена в публикации по посочените теми. Те са разпределени процентно спрямо частите на речта, както следва:

Година / Тема	2007	2008	2009	2010	средно
Образът на политиките	4,3	5,4	4,4	5,6	4,9
Етнос	3,2	2,7	3,5	4,1	3,4

Ще посочим едно класическо определение на съществителни собствени имена с акцент на имената на хората, чиято употреба и използване в заглавията на вестниците има най-широк диапазон. „Съществителни имена, с които се дават индивидуални названия на отделни, единични обекти, се наричат съществителни собствени... Съществителни собствени са личните имена, презимената, прякорите, прозвищата и псевдонимите на лица (Грамматика ... 1993:43). Наричат ги още частни съществителни имена. Те биват: повтаряеми - имена на лица, институции и др.; и неповтаряеми - най-

често географски понятия и прозвища. Когато се използва име и фамилия, както и абривиатурата на име, тогава са неповтаряеми.

В заглавията на вестниците се срещат всички подвидове съществителни собствени имена – **континенти** – *Циганите нализват Европа. Броят им - колкото населението на държава в ЕС* (Телеграф, 5.01.2007); **държави** - *Расате искал да оперира България* (Стандарт, 27.06.2008); **градове** - *Сливен тегли заем напук на министър* (Труд, 23.01.2007), *„Мутри“ и „кретени“ в битката за София* - (Труд, 10.10.2007); **села** - *Циганка от Лиси връх продава орган за \$ 1500, купува си телевизор* (24 часа, 10.01.2007); **празници** - *Министър забрани картички за Коледа* (24 часа, 03.12.2008); **имена** - *Р. Петков подкани Лечков да четете книги* (Сега, 01.03.2007); **прякори и прозвища** - *Ламбо раздава пари и награди* (Стандарт, 22.05.2007), **инициали** - *Ф.Д. скочи от синия „Титаник“* (Стандарт, 31.03.2007); **партии, движения, политически организации** - *Кого ще рани кризата в НДСВ?* (24 часа, 30.12.2008); **абривиатури на организации** - *Който не пие по шише, вѐн от МВР!* (168 часа, 15.08.2008). В заглавията се срещат и съществителни собствени имена от различни подгрупи - *Доган подгрѐя електората от Родопите до Варна* (Сега, 10.05.2007); *Ром отвлече кръста за Йордановден в Пещера* (24 часа, 07.01.2008). Особено интересна е употребата на името на континента Европа след 2007 г., когато България стана член на Европейския съюз. Често „Европа“ се използва за синоним на „Европейски съюз“ - *С конски впряг към Европа* (Телеграф, 31.07.2007). Разбира се, в заглавията има и съществителни собствени имена на местности, на книги, на площади, на улици, на фирми, на заводи и мн.др., които поради своята устойчивост не представляват такъв интерес, какъвто имената на определени активни в различен аспект личности.

Интерес за изследването представляват прякорите и прозвищата. Те са „особени съществителни собствени лични имена, които имат предимно експресивно-емоционална функция в речта. Употребяват се главно в битово-разговорната реч. Образуват се най-често от съществителни нарицателни имена и от прилагателни имена чрез преносна употреба или посредством суфикси. Характерна формална особеност на тези имена е, че са винаги членувани (освен когато са обръщения) (Грамматика ... 1993:73).

В.Вътов нарича вторични имена на лицето прякорите или прозвището. Според него личното име не включва определен за човека признак, поради което се използват прякори или прозвища, мотивирани от конкретните особености във външността, поведението, душевните качества, езиковите особености, постъпките, произхода и др. (Вътов 1998:260). Терминът *прякор* означава „измислено от околните хора характеризиращо, друго временно име на лицето“, с което те го наричат помежду си. Прякорът възниква спонтанно въз основа на остроумно откроята особеност на лицето. *Прозвище* е трайно свързало се с името на човека вторично име, обикновено унаследено (Вътов 1998:260). Авторът диференцира прякорите според различни признакови характеристики на лицето: външни физически особености; вътрешни душевни качества и житейски привички; езиково-речеви особености; професионални и социално-икономически характеристики; аналогия с животни, растения, предмети, страни и др.

Ст.Георгиев разглежда прозвищата и прякорите като синоними: „Прозвищата, или прякорите, са вид собствени имена за назоваване на някои действителни качества или характеристики. По семантика прозвищните имена са мотивирани от някакъв нравствен, физически или друг признак (Георгиев 1996:56).

Прякорите са свързани с външни белези, словесна характеристика, реплика, поведение. Известни в близкото минало са хубавото Наде (Надежда Михайлова), Бат Петьо (Петър Стоянов), Командира (Иван Костов), Желязната лейди (Ренета Инджова), Мистър 10 % (Александър Божков), Сивия кардинал (Христо Бисеров) и др.. Част от тях показват начин на поведение, управление. Някои прякори са на известни имена в литературата, киното или друг вид изкуство - Лупи (Александър Томов), Хари Потър

(Николай Василев), Мистър Бийн (Емануил Йорданов). Има и такива, които показват професия – Пожарникаря (Бойко Борисов), Философа (Жельо Желев).

Напълно логично журналистите използват тези прякори в своите материали, дори ги популяризират и така те придобиват своята валидност. Характерно е, че не само по „жълтите“ издания ги ползват, но се срещат и в сериозни вестници. В свои публикации дори някои журналисти коментират и анализират прякорите на политиците и подземните фигури (*По прякорите ще ги познаете - Стандарт*, бр.6169, стр.20, 20.3.2010 г.; *Политическите прякори. Народът изпуска парата с Багера и хер Флик. Труд*, бр.28, стр.16, 30.1.2010 г., автор: Таня Джоева; *От „Господин 10%“ до „Гласувах с отвращение“, Фразеологичен речник на прехода, Труд*, бр.28, стр.16, 30.1.2010 г., автор: Илия Петров). Когато включат прякора в заглавието на статията, веднага стана ясно за кого иде реч и материалът се чете съобразно деянето или популярността на съответния политик. Има случаи, в които използването на прякор показва неуважение към длъжността на съответния политик, съответно и към институцията, която представлява, най-често към всички институции, защото няма такава, в която някой от управляващите да е без прякор.

Във всеки исторически, съответно политически момент, има интерес към основни политически фигури, поради което техните имена се използват най-често и търпят различни модификации. Обикновено това са президент, министър-председател, министри, политически лидери. Чрез прякорите, прозвищата, част от името или цялото име пишешите журналисти изразяват неформално и отношението си, както и това на вестника, за който пишат, към съответната популярна на дадения етап личност. Често скоро след нейната политическа активност прякорът, както самата личност, са забравени.

Най-голямо разнообразие в заглавията, а и в самите текстове има в изписване на името на Бойко Борисов – независимо дали е главен секретар на МВР, кмет на София или министър – председател. Интересна е статистика на изписване на името на Бойко Борисов в заглавията на вестниците. В едва 15 % от заглавията, в които се среща името му, то е изписано пълно – име и презиме - Бойко Борисов - „Дарик“ награди Бойко Борисов с приз „Политик на 2008 г.“ (24 часа, 30.01.2009); само фамилия – Борисов – в 8 % - Борисов тури пепел на старата десница (Сега, 24.01.2007); Борисов глобен да плати извинение (24 часа, 25.11.2008); Прав е Борисов за шефа на външните българи (24 часа, 24.12.2010); абривиатурата на имената му – Б.Б. – 9 %, - Б.Б. с взривоопасна формула за материала у нас (24 часа, 06.02.2009), Б. Б. - строг и към свои, и към чужди (24 часа, 20.04.2010); Бате Бойко – 3 % - Бате Бойко в изкуството (24 часа, 11.07.2009); Бат' Бойко – 12 % (в някои случаи „бат“ е с главна буква, в други – с малка) - Кажу бе, Бат' Бойко (Монитор, 03.05.2008); Не съм от тях, бат' Бойко (Дума, 14.01.2011); само „бате“ – 1 % - Що така бе, бате? (Новинар, 03.4.2009); Генерала – 4%, Пожарникаря – 2%. В останалите 48 % се използва само името - Бойко. Видно е, че освен съществителни собствени се употребяват съществителни нарицателни, свързани с професията (пожарникаря) - Що така пожарникарят (24 часа, 06.02.2009) или приложение – свързано със званието генерал - Царят преля цели 40 % на Генерала (24 часа, 27.03.2007); Генерала дава газ и е № 1 (Труд, 08.07.2010). Тъй като името се употребява като прякор, правилата за членуване не се спазват.

Употребата на не много учтивото и уважително лично съществително собствено име Бойко се среща във всички анализирани вестници, независимо от позицията на Бойко Борисов и близостта на изданието до управляващите – Бойко и Станишев играят на криеница (Стандарт, 17.09.2007); Бойко кръсти и прекръства (Телеграф, 10.05.2008); Еврика, наши Бойко отиде на театро! (Дума, 16.10.2010); Бойко искал да възседне тракторите. И МВР скастри столичния кмет (Телеграф, 21.12.2008); Бойко помита всичко от раз. Бриго остава с 20% зад сегашния кмет - (Експрес, 17.09.2008);

Бойко и Бриго стартираха компроматна война (Сега, 10.10.2007). В последните две заглавия по повод публикации, свързани с надпреварата за кмет на София през 2008 г. и генерал Бригадир Аспарухов е споменат само с първото си име и то непълно (Бриго вместо пълното Бригадир). Срещат се и силно иронични заглавия, подставящи под съмнение определени качества и/или компетентности - *Товарищ Бойко, вы большой ученый...* (Сега, 23.11.2007). Статията е по повод това, че столичният кмет Бойко Борисов ще бъде награден с орден "Михаил Ломоносов" за лични заслуги към развитието на руско-българските отношения.

Прякорите на Бойко Борисов се използват сравнително рядко в цитираните вестници. Най-често срещаният прякор *Пожарникарят* е свързан с професионална квалификация. Неговата употреба в буквалното лексикално значение на думата е с идея да се покаже нивото му на компетентност или отсъствието на такава при изпълнение на важни дейности в амплото му на министър - председател или кмет. Целта е да подчертае, че не е възможно с такава професионална квалификация да се организират, ръководят и изпълняват определени държавни или общински дела.

За президента най-често употребяваните съществителни собствени имена са Георги Първанов – 49 %, Първанов – 36 % - *Първанов скастри Вълчев на 24 май (Стандарт, 25.05.2008); Първанов подмолно превзема БСП. Близко до него леви движения записват масово свои активисти за членове на столетницата (168 часа, 04.07.2008).*, приложение и фамилия – президента Първанов – 11 %, „Гоце” – 4 % - *Факти и въпроси около папка „Гоце” (Сега, 21.07.2007).*

В някои от заглавията съществителните собствени имена са употребени в звателна форма, изреченията са подбудителни – *Стига резили, г-н Доган! (Новинар, 5.08.2008); Дянков, не играй, Борисов - забавен си! (24 часа, 20.04.2010); Долу Тодор Живков! (168 часа, 19.11.2010); Димитров (Петър Димитров – министър в правителството на тройната коалиция), иди на кафе при Буда (Експрес, 04.12.2008); Пирински, предай се на прокуратурата! (Сега, 19.12.2008).* Последното заглавие е стряскащо, прави асоциации с престъпно поведение на Председателя на Народното събрание през 2008 г. Георги Пирински, а всъщност от текста става ясно, че не медиите, а десетки парламентаристи усилено рушат авторитета на Народното събрание с глупостите, които творят всеки ден и час. Други заглавия в императивно наклонение са по аналогия на творби от българския фолклор - *Даваш ли, даваш, Бат' Бойко, терен за детска градина? (Класа, 05.2.2008)* (по аналогия на „Даваш ли, даваш, балканджи Йово...”). В цитирания случай, за съжаление, аналогията не е много подходяща и заглавието не е еталон на добър вкус.

Прякорите на някои политици и управленци са по външни белези - *Дългата снага с дългата ръка (Сега, 12.05.2007)* – визира се Румен Овчаров, прякорът наподобява индианско име; други са свързани с черти на характера, стила на управление - *За Командира, Касандра и дзифта...Ще има още политически убийства." С това пророчество Иван Костов се нареди до шаманите. До влъхвите, които общуват (Труд, 22.10.2008), по роднински признак - особена популярност придоби прякорът „Батко” -” - 120 милиона от Батко (Капитал, 19.01.2008); Корупцията в пътищата. За Батко и батковците (Капитал, 26.01.2008); Забраняват Батко със закон. ЕС не пуска пари за братчеди. Пътният шеф ще обявява случаите на конфликт на интерес (Телеграф, 11.08.2008); Свалят кметове, ако се държат като Батко (24 часа, 18.09.2008).* Някои са свързани със спецификата на работата им, напр. Вальо Топлото във функцията му на директор на „Топлофикация”- *Вальо Топлото - свидетел, жена му - обвинена за измама (Труд, 29.7.2010).*

Тези прякори още се наричат „прецедентни” имена, защото са възникнали по повод на даден прецедент, събитие. Самото използване на прякори прецедентни имена

се приема от някои автори като лингвосомиотечен и културологичен процес (Гърдев 2009:63).

Има и прякори, които са по аналогия на литературни произведения - *Властелинът на границата* (**Стандарт**, 05.01.2007) – визира се Красимир Петров, заемащ в тогавашния момент длъжността директор на национална служба Гранична полиция. Аналогията е с книгата на Джон Роналд Руел Толкин ”Властелинът на пръстените”. При някои аналогията е индиректна - не точно в съществителното собствено име, а в самото заглавие - *Бог да ви поживи, мистър Димитров. Филип Димитров напуска политиката. Защо?* (**Капитал**, 14.06.2008). Прави се връзка с книгата на Кърт Вонегът „Бог да ви поживи, мистър Роузуотър, или Бисери за свинете”. Тънката ирония при използване на подобни аналогии може да се долови, ако четящият е запознат със съответното произведение, т.е. трябва да е налице сравнително висока обща култура. За една част от четящите аналозите не предизвикват асоциации.

Стремеж към използване на сравнително „цветни” глаголи, „цветни” съществителни имена и други „цветни” части на речта редом със съществителните собствени имена на известни държавни и политически личности - *Надежда цака Петър Стоянов с евроизборите* (**Новинар**, 17.01.2007), *Станишев пошляпна словесно НДСВ* (**24 часа**, 19.02.2007), *Велчеви* (министър Милен Велчев и брат му) *вилнеят с мацки на морето* (**168 часа**, 13.06.2008), *Турци хакнаха сайта на Кабил* (**Експрес**, 02.09.2007), *Хамстерът Станишев срещу разпищоления Борисов* (**168 часа**, 01.01.2010); *Синя пращка на червена Бузлуджа* (**168 часа**, 8.08.2008). И в стила на в. „168 часа” подзаглавието пояснява за какво става дума - *Чалга, соџ и алкохол засенчиха диджеите на левия събор*. Неслучайно е и цветовото противопоставяне синьо – червено, като асоциациите са свързани с червения цвят – символ на БСП и синия – по принцип символизираш СДС и партиите с десни идеи.

Аналогично внушение има и употребата на съществителни собствени в комбинация с чужди думи, най-често турски - *Ашколсун, Станишев, машалла! Министрите са златните кокошки на икономиката* (**168 часа**, 18.07.2008).

Неуважението към някои политици проличава от използването не на цялото име (име, фамилия), а само на част от него - *Жълт картон за министър Божо, после Бойко гони. Премиерът бесен на историка за \$ 20-те млрд. обезщетения, които поиска от Турция* (**24 часа**, 07.01.2010). Визира се тогавашният министър без портфейл, отговарящ за българите в чужбина. Волен Сидеров в почти всички публикации е само Волен Общинар на Волен покани чалгата (**168 часа**, 24.10.2008); Ахмед Доган обикновено е само Доган - *Обръчите на Доган започнали с еротика* (**168 часа**, 28.11.2008); *На Доган не му пука* (**Дневник**, 06.08.2008); Цветан Цветанов е Цецо - *Главномандващият Цецо и шефът Бойко* (**24 часа**, 06.05.2010) , а Цецка Цачева – Цецка или Желязната лейди - *Желязната лейди от Плевен* (**Труд**, 31.12.2010).

Непълно използване на съществителни собствени имена се среща и при цитиране на държавни и политически дейци на други държави – *Станишев на среща при Сарко* (**Монитор**, 04.07.2008) - става дума за френския държавен глава Никола Саркози.

В много заглавия се наблюдава стремеж към оригиналност. Особено голяма изобретателност има във в. Монитор - *Стига Гайдарски експерименти!* (**Монитор**, 02.02.2007); *Петкановцини* (**Монитор**, 24.02.2007); *Орден за Орден* (**Монитор**, 12.04.2007); *Пет милиона по мед и Масларова* (**Монитор**, 28.04.2007). В цитираните заглавия става дума за министъра на здравеопазването Радослав Гайдарски и неговите експерименти в сферата на здравеопазването; за министъра на правосъдието, а впоследствие и на вътрешните работи Георги Петканов; за еврокомисаря Джефри ван Орден, който е получил орден. Последното заглавие прави аналогия с израза „по мед и масло”. В някои заглавия част от думите са сродни – *Борис* (тенисистът Борис Бекер) *и Борисов в Борисовата градина приковаха света* (**Новинар**, 01.9.2010). Тези заглавия

губят от своята оригиналност с течение на времето, когато политиките не са актуални, вече са забравени и играта с думи, словотворчеството, находчивите словосъчетания не водят до обективни асоциации читателите. „

Появи се и една нова група съществителни собствени имена за обозначаване на различни групи, свързани с престъпна дейност: **Недосегаемите** - *Гърсят пачки под дюшека на Недосегаемите (24 часа, 16.04.2010)*; **Лапачите** - *Болести и пари измъкнали Лапачите (Стандарт, 11.04.2010)*; *10 милиона ДДС в устата на Лапачите. Пачката, Чуцулигата и Гаргата внасяли стоки от Гърция през кухи фирми (Монитор, 24.03.2010)*; **Наглиите** - *Ако видим „Наглиите“ в затвора, ще се справим с всичко (Монитор, 19.03.2010)*; **Лихварите** - *МВР се оля с уликите срещу „лихварите“ (Дневник, 28.09.2010)*; **Килърите** - *Хванахте Наглиите, погваме Килърите 2 (Труд, 23.12.2010)*; **Сладурите, Регистраторите, Терористите** - *МВР удари Сладури, Регистратори и Терористи (Труд, 29.04.2010)*. Тези съществителни собствени имена показват основното занимание на извършителите.

Използването на различни варианти на съществителните собствени имена в заглавията на различни журналистически вестникарски материали е предизвикано, предизвестено и мотивирано от няколко факта и възможности: първо, от политиката на самия вестник и неговото отношение към дадената личност; второ, от авторитета на самата личност в обществото, от нейното поведение; трето, от обективното, а понякога (дори по-често) и субективно отношение към дадената личност; четвърто, от определена доза журналистическа оригиналност. Българският читател, който по принцип не уважава институциите, съответно и личностите, които самият той е издигнал на политическия пиедестал, не се впечатлява от неуважителните прякори, определения, сравнения на известните хора, а дори одобрява „новото“ име, ако подхожда на съответния човек и/или на неговата дейност. Много често съществителните собствени имена в заглавията предопределят читателския избор дали материалът да бъде прочетен или не. Като се има предвид, че често заглавията са класическо изречение с подлог (съществителното собствено име), сказуемо и второстепенни части, то е достатъчно информативно за онова, което се е случило, и прочитът може да остане на ниво заглавие. Динамиката на времето налага и новата функция, визия и отговорност на заглавието.

Литература:

1. Аврамова 2003: В. Аврамова. Прякорът в медиите. Върв: „Властта на медиите“, Унив. изд. „Епископ Константин Преславски“, Ш.
2. Въртов 1998: В. Въртов. Лексикология на българския език. Изд. „Абагар“, В.Т.
3. Георгиев 1996: Ст. Георгиев. Морфология на българския книжовен език. Изд. „Абагар“, В.Т.
4. Граматика ... 1993: Граматика на съвременния български книжовен език. БАН. С.
5. Гърдев 2009: Ст. Гърдев. Езикови структури. УИ”ВТУ”, В.Т.
6. Джоева 2010: Т. Джоева. Политическите прякори. Народът изпуска парата с Багера и хер Флик. Върв – в. ”Труд”, бр.28.
6. Замбова 2000: Ант. Манипулативни езикови стратегии в печата. С.
- Петров 2010: От „Господин 10%“ до „Гласувах с отвращение“, Фразеологичен речник на прехода. Върв: в. ”Труд”, бр.28.
7. Стоянов 1980: Ст. Стоянов. Граматика на българския книжовен език. С.
8. Христозова 2010: Г. Христозова. Какво казват и какво не казват вестниците – някои наблюдения върху „24 часа“, „168 часа“, „Труд“ и „Дума“ (2007 – 2009 г.) – В: Годишник на БСУ, том XXIII.